

DISCURSUS XIV.

PILATUM PER VERBA ILLA: ECCE HOMO, JUDÆOS AD COM
PASSIONEM EXCITARE, LICET IRRITO EVENTU, CONNISUM
FUISE, OSTENDITUR. UBI ET NONNULLA HUJUS VOCIS
HOMO IN PERSONA REDEMPTORIS MYSTERIA CONSID-
RANTUR.

IDEA SERMONIS. — 1. Pilatus ostendit Judæis Christum prorsus excarnificatum ut illos moveat ad compassionem, sed frustra. — 2. Quid Pilatus hoc verbo: Ecce homo, intenderet et dicere voluerit. — 3. Pilatus hoc actu a Judæis intendit amovere omnem suspicionem affectati regni. Judei inhumaniores fuerunt erga Christum, quam fratres Joseph contra ipsum Joseph. — 4. Christus in hac ostensione ita deformatus fuit, ut vix pro homine agnosci potuerit. — 5. Christus per antonomasiam dictus fuit homo. — 6. Per illud: Ecce homo, designabatur Redemptor hominum, Deus homo. Paralyticus 38 annos infirmus, designabat genus humanum. — 7. Quomodo Christus paralyticum, genus humanum curaverit.

Et dixit eis: Ecce homo. Joan., xix, 5.

1. — Verisimile est, quod cum S. Joannes a societate B. Virginis vix unquam se sequestrarit, hujus lamentabilis spectaculi oculatus testis extiterit, quod proinde ipse solus inter omnes alios Evangelistas in hac verba refert: *Exivit ergo iterum Pilatus foras et dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis, quia nullam invenio in eo causam. Exivit ergo Jesus portans coronam spineam et purpureum vestimentum et dicit eis: Ecce homo.* Enimvero Pilatus sciens, quod invidia hactenus Judæos ad machinandam Christi mortem demen-
tasset¹: *Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum, siquidem decretum mortis contra Christum sanctum nulli alteri deliberationi innitebatur, quam huic²: Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? vidensque illum adeo nunc transformatum et in tam miserabilem statum redactum, qui Judæos potius ad compassionem quam ad invidiam permovere posset, illum in publicum quoddam spectaculum educere, Judæorumque oculis proponere voluit, dicendo: Ecce homo, quasi diceret: videte nunc hominem illum, quem antea obsequiam, applausum et favorem populi, nec non propter miracula et prodigia quæ patrabat, formidabatis. Nimirum « sperabat Pilatus, » ut inquit Toletus³, « vultu et praesentia Christi, vel immani- bus tigridibus miserabili, Judæos posse placari. Cum sciret, Judæos summa invidia et odio contra Christum agitatos et efferatos esse, profecto animos eorum placatum iri nunquam sperasset, nisi Christum talem vidisset, ut solo in eum in- tuitu, vel adamantina corda possent emolliri. » Porro tametsi, multi Judæorum contumeliis et*

¹ MATT., XXVII, 18. — ² JOAN., XI, 47. — ³ TOLETUS, in Joan.

injuriis in prætorio Pilati, per alapas, pugnos, calces, flagella, spinas derisiones, improperia et quascumque alias sannas, Christo irrogatis, personaliter præsentes astiterint, imo milites Pilati non sphenendis muneribus ad illa omnia inferenda instigrint; nihilominus cum innumerabilis multitudo populi a principibus Synagogæ, magistratibus, senioribus, sacerdotibus et pontificibus, ad sediti- nem et furorem excitati, foris extra prætorium constituta esset, Præses, qui viderat Christo Barabbam præpositum fuisse, aliud illum liberandi remedium non superesse cernens, eos per hunc tam miserabilem aspectum flagellati et coronati Jesu mitigandos fore speravit. Qualiter vero Pilatus Jesum populo spectandum exhibuerit, Salmeron hisce verbis luculenter exponit⁴: « Cum ostenderet « Jesum Pilatus, ministri elevarent vestimentum, « quemadmodum sacerdoti hostiam elevanti, vel « thurificanti sit, factoque circulo dixit eis: Ecce « homo, ut totum corpus ejus lacerum et flagellis « cæsum laniatumque ac sanguinolentum appare- « ret. » Lucas Brugensis idipsum confirmat, inquiens⁵: « Apparentibus totius corporis vulneribus, livoribus ac plagis, ex flagellatione infictis, spectandum populo exhibuit, qua erat miseranda forma, ut suis ipsi oculis videntes, quam dire fuisset flagellatus, tortus et illitus, placarentur et mitigarentur animis, compassioneque ducti, desinerent ejus cædem expetere, persuasi nullum in eo crimen morte dignum a judice inveniri. — Eduxit eum ludibrii stola vestitum, inquit Euthymius⁶, ut hunc in tanto videntes opprobrio, sa- tiarentur ac placarentur, et ait illis: Ecce homo. Homo dixit præ compassione, ut et ipsi compas- sione moverentur. » Subdit vero Lucas Brugensis: « Conatur eos Pilatus ad humanam commiseratio- nem flectere, admonens, ut hominem misere adeo tractatum, oculis humanioribus aspiciant et furorem ponant; ut hac hominis dejectione, afflictioneque quam subindicat meritis esse majoribus, placati, desistant urgere ejus cædem. »

2. — Eodem vero tempore, quo Christum hoc modo dilaniatum et atrocissime sauciatum spectandum exhibebat, simul protestatus est, dicendo: Ut sciatis, quia nullam invenio in eo causam, quasi diceret voluisse: atrociora tormenta cuiuscumque etiam sceleratissimo reo infligi nequaquam potuissent, quanto igitur dignius est, ut vos placemini, hoc viso spectaculo dolorosissimo viri hujus innocencissimi? Non jam ait: Ecce Rex vester, ne irritet eos, magisque inflammet ad postulandam ejus mortem, sed: Ecce homo, adversus quem insurgitis. Quod si antea Judæi formidarint, ne Christus universum post se mundum traheret⁷: *Pharisai ergo dicebant ad semetipsos: Ecce totus mundus post eum*

⁴ SALM., t. X, tr. 30. — ⁵ LUC. BRUGENS., in Joan. — ⁶ EUTHYM., ib. — ⁷ JOAN., XII, 19.

DE FLAGELLATIONE ET CORONA SPINEA, DISC. XIV.

abit; huic formidini credebat Pilatus jam efficax appositum fuisse remedium, per lamentabile hoc spectaculum, factum ab eodem populo, qui paulo ante illi applauerat. *Ecce homo:* Ecce hic stat miserabili specie indutus, cui ante quinque dies tanquam Regi Israelis acclamastis, quemque triumphali honore cum olivis et palmis, vestiumque propriarum substratione gloriose excepsistis: *Ecce homo,* id est, ut exponit Cajetanus⁸: « Videte pu- « blice de honestatum et confusum hominem, quem « detulisti. Et dixit, ac fecit hoc Pilatus, ut mon- « stratus Jesus cum tanta confusione, existimaretur « nunquam amplius conversaturus inter homines, « ac per hoc cessarent ab impetitione mortis. — « Ecce homo, id est, ut ait Lucas Brugensis⁹: Si « homines estis, hominis miseremini. » Toletus Pilatum Christum digito monstrasse dicit, utpote quem alias tanquam hominem minime agnitiui fuisse. Cum autem tormentorum vi, inquit Toletus, et vestimentorum commutatione agnitiui iri dubitaret, verbo et digito ostendit eis.

3. — Præterea, quia Judæi Christum de affectatione regni accusaverant, videtur Pilatus per exhibitum hocce spectaculum dicere voluisse: Quod si hac in re erravit, sufficiat vobis pro tali verbo, talis contumelia et afflictio. Ad hæc quia Præses Judæis dixerat: *Obtulisti mihi hunc hominem quasi avertentem populum et ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inveni in homine isto, ex his, de quibus cum accusatis: quod idem innocentia ipsius testimoniunum nunc pariter repetit: quid mirum igitur, si illum digitto demonstrans, dicit: Ecce homo: quasi populo, qui illum accusaverat, quod ut se Regem facere posset omnem post se plebem attrahere satageret, hujus suæ accusationis et temerarii judicii stoliditatem improperare vellet, dicendo: Ergone vobis videtur, quod hic homo vultum regis præseferat, sitque talis, quale vos illum esse formidatis, scilicet qui avertat a vobis populum? Judas alios fratres suos, a morte Josepho fratri suo inferranda, divertere volens, hoc illis suggestit consilium¹⁰: *Melius est, ut venundetur Ismaelitis et manus nostræ non polluantur, frater enim et caro nostra est.* Et subdit sacer textus: *Acquieverunt fratres sermonibus illius.* Tametsi enim hi fratres adversus Joseph gravissime indignati essent, hoc tamen motivum, scilicet: *rater noster et caro nostra est,* omnis iracundia ipsorum mitigavit furorem. Simili quoque fine Pilatus motus est, ut diceret: *Ecce homo, quia scilicet sperabat, eos qui homines, non autem immanes ferre erant, ad compassionem et pietatem flectendos esse, ne ulterius in ejus crucifixionem postulandam et perurgendam, deservirent: dicit igitur: Ecce homo, quasi diceret: Videte religionis vestræ consortem, videte progeniei ves-**

⁸ CAJET., in Joan. — ⁹ LUC. BRUGEN., ib. — ¹⁰ GENES., XXXVII, 27.

¹¹ BEDA, in Joan. — ¹² S. THOM., ib. — ¹³ ISA., LIII, 2:

¹⁴ JER., XVII, 9. — ¹⁵ JOB, X, 8.

runt me totum in circuitu, vultum quemdam adeo nobilem et dignum ei communicavit, ut fuerit velut quoddam omnium rerum creatarum compendium et epitome: uno verbo *microcosmus*, id est, parvus mundus (*minuisti eum paulo minus ab Angelis*¹) crevit quoque illum velut vivam SS. Trinitatis imaginem²: *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram*; adeo sublimem, ut David de homine dicere non dubitarit³: *Ego dixi: Dii estis et filii Excelsi omnes*. Et tamen, quando hic idem Deus in manus hominum traditus fuit, adeo indigne ab illis fuit tractatus, ut non solum non fuerit agnitus tanquam Deus, sed ne quidem ut homo agnoscit potuerit; ac proinde necessum fuerit, ut Pilatus vir idololatrica et paganus, qui verum Deum non agnoscet, Judæorum populo (de quo Propheta regius attestatur, inquiens⁴: *Notus in Judæa Deus, in Israel magnum nomen ejus*) ipsum verum hominem esse significaret, dicendo: *Ecce homo*. Idem regius Propheta perspicacem intellectus sui oculum in illam defigens eminentiam et celsitudinem, ad quam supremus artifex hominem sublimaverat, obstupescerat, dicens⁵: *Domine, quid est homo, quia innotuisti ei: aut Filius hominis, quia reputas eum?* Hanc autem erga hominem a Deo exercitam honestatem, ac benevolentiam homo Deo recompensavit, eum adeo contemptibiliter abiciendo et vilipendendo, ut vere dicere potuerit Dei Filius⁶: *Ego autem vermis sum, et non homo, opprobrium hominum et abjectio plebis; omnes videntes me deriserunt me, locuti sunt labiis et moverunt caput.*

5. — *Ecce homo*. Verbum Æternum Incarnatum hominem creaverat ad æternam beatitudinem possidendum, ut per ipsum ruinæ instaurarentur Angelorum; at vero propter divinæ prohibitionis, protoparentibus nostris impositæ, transgressionem, ab æterna beatitudine exulare semper debuissemus, nisi Incarnata Sapientia hominem hypostaticè assumpsisset, ad satisfaciendum penes divinam justitiam infinito debito nostro; nam ut S. Augustinus egredie notat, ad hanc satisfactionem præstandam simul inter se uniti sunt homo, et Deus, ut Deus esset qui posset et homo qui deberet satisfacere; hocque SS. Incarnationis mysterium, per quam Deus homo factus est, in tanta est apud Ecclesiam Dei reverentia, ut quando in symbolo Missæ hæc verba: *Et homo factus est*, pronunciantur, omnes protinus in terram proruant genuflexi; et de hoc homine Pilatus loquitur, dum ait: *Ecce homo*. Caiphas pariter existens Pontifex et tanquam talis prophetans, inferendam ei esse mortem, Christum hominem appellavit, dicendo⁷: *Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? Expedit ut unus homo moriatur pro populo*. Pari quoque ratione Pilatus,

¹ Ps. VIII, 6. — ² GENES., I, 6. — ³ Ps. LXXXI, 6. — ⁴ Ps. LXXV, 2. — ⁵ Ps. CXLI, 3. — ⁶ Ps. XXI, 7. — ⁷ JOAN., XI, 47.

instinctu Dei permotus, communem totius generis humani Redemptorem hisce verbis ex theatro exhibuit: *Ecce homo*. Et merito quidem Christum hominem appellat; moris enim erat apud Romanos, ut nobiliores ipsorum belli duces a victis et subjugatis sibi populis sua sortirentur nomina; sicut Scipio dictus est Africanus a devicta Africa; alter Germanicus a subjugata Germania; Numidicus alter a Numidia superata. Eodem igitur modo cum Christus de cœlo in terram descenderit, ut hominem redimeret, nil mirum est, quod per Antonomas homino vocari voluerit: *Ecce homo*. Protoparenti nostro Adæ per ironiam a Deo dictum fuit¹: *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est*. Primus etenim Adam, fraudulentio serpentis consilio seductus, persuasum sibi habebat, quod per pomum vetiti esum futurus esset Deo similis: *Eritis sicut Dii*. Sed ecce tibi qualiter secundus Adam, de quo Apostolus ait²: *Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo*; ad reparandum hoc damnum adeo se dejicere dignatus fuerit, ut ne quidem an homo esset, dignosci potuerit: *Exinanivit semetipsum formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo*, inquit Apostolus: « Primo homo mini peccanti dictum est per ironiam, inquit Salmeron: *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est*. Ecce secundus homo, qui pro peccato illuditur propter te. »

6. — Regius vates hominis Redemptionem in spiritu propheticō prædicens, ait³: *Redimet homo*. Quod utique intelligi nequit eo sensu, quasi redemptio generis humani puro cuidam homini inniteretur; bene tamen de illo homine intelligitur, de quo Pilatus proclamavit, dicens: *Ecce homo*. De hoc homine S. Augustinus ait⁴: « Accessit homo ad ipsa consilia. Passus est se teneri ut homo, non enim teneretur nisi homo, aut cæderetur nisi homo, aut crucifigeretur, aut moreretur, nisi homo. Accessit ergo homo ad omnes illas passiones, quæ in illo nihil valerent, nisi esset homo; sed si ille non esset homo, non liberaretur homo. » Et ideo nisi verum esset, quod Pilatus proclamavit, scilicet, *Ecce homo*, nunquam redemptus fuisset homo. Et ideo ut S. Bernardus ait⁵: « Talem se hominibus præbuit, qui possit ligari, colaphizari, flagellari, conspui et ad ultimum occidi. » Paralyticus ille XXXVIII annis ab omnibus derelictus, cuius S. Joannes mentionem facit⁶, præfigurabat genus humanum, quod a tot sæculis quæ ab Adam usque ad Filii Dei in terras adventum elapsa erant, peccato languidum manserat: « Quodque diurno peccati morbo laborans, » ut inquit Toletus « neminem qui ad sanandum adjuvaret, suo pretio

¹ GEN., III, 12. — ² PHIL., II, 6. — ³ Ps. XLVIII, 8. — ⁴ S. AUG., in Ps. LXIII. — ⁵ S. BERN., ser. in Cœna. — ⁶ JOAN., V, 5.

« potuit comparare: sed infirmus, inops et pauper tamdiu jacuit, donec sine pretio ullo dato, Filius Dei homo factus venit, qui eum sanavit. » Hic homo per quinque mille et amplius annos lamentatus fuerat, dicens: *Hominem non habeo qui mittat me in piscinam*. « Piscina autem haec est passio Christi, ut S. Antonius inquit¹, « porticus quinque vulnera ejus. » Theophilus super illa verba: *Hominem non habeo*, egregie ad propositum nostrum ita scribit²: « Hoc est, quia nondum factus erat homo Filius Dei. » S. Thomas pariter ait³: « Per hoc significatur quod non erat aliquis homo purus, qui humanum genus salvare posset quia omnes peccaverunt et egnarunt gratia Dei, quousque veniret Christus Deus et homo, » Ecclesiasticus, qui multis annis adventum Messiae precessit, lamentatus est, dicendo⁴: *Respiciens eram ad adjutorium hominum et non erat*. Hodie vero tempore homo dicere nequit amplius: *Hominem non habeo*, quia præses, qui locum tenebat Cæsaris mundi monarchæ, in prospectu infiniti populi, omnibus futuris sæculis, hujus hominis sententiam promulgavit, dicendo: *Ecce homo*. Unde Nazianzenus paralyticum prædictum in hæc verba affatur⁵: « Heri in lecto decumbebas dñe lietus et neglectus, nec habebas hominem; hodie invenisti hominem, eumdem et Deum, seu potius Deum hominem. »

7. — Isaias propheta modum quo hic homo paralyticum sanaturus esset, clare prædixit; nam postquam Christum in hoc lamentabili spectaculo populo exhibuit ad vivum delineasset, dicendo⁶: « Non erat ei aspectus; vidimus eum despectum et novissimum virorum, virum dolorum et scientem infirmitatem, mox subiungit: Vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portavit. Jeremias propheta olim lamentabatur, dicens⁷: *Intuitus sum et non erat homo*, quod certe dicere non potuisset, si eo tempore in amplio illo foro, in medio infiniti populi præsens fuisset quando Pilatus Christum ostentavit, acclamando ei: *Ecce homo*. Enim vero cuncti hæc verba audientes, lamentabile hoc et funestum spectaculum aspicerunt quidem, sed sine ulla cordis compassione; imo inde extimulati sunt ad majorem crudelitatem, importune postulando ejus mortem⁸: « *Ecce homo*, qui vir est dolorum, » inquit Salmeron, et infirmatus tentatusque per omnia, pro similitudine absque peccato, ut possit pro nobis solvere et opponere se justæ iræ Dei; « si tamen homo appellandus sit, et non potius vermis, et non homo, ut ait Propheta: *Opprobrium hominum et abjectio plebis*. » Idem quoque doctus scriptor suadet, ut hunc hominem, a Pilato

¹ S. ANT. PAD., s. in Fer. VI post Dom. I Quadr. — ² THEOPH., in Joan. — ³ S. THOM., ib. — ⁴ ECCL., LI, 10. — ⁵ NAZ., orat. in S. Lavacro. — ⁶ ISA., LIII. — ⁷ JER., V, 25.

in spectaculum deductum adhibeamus velut secundum quoddam, ad repellendas omnes in nos evibratas celestis iræ sagittas, dicendo Æterno Patri¹: *Respic in faciem Christi tui*; quia si præses hoc Ecce homo, id est spectaculum illud ad mitigandam Judæorum iram sufficeret censuit, quanto magis furor Æterni Patris sui, contra nos peccatores exardescens, placabitur². « Exiit Jesus foras coram omnibus illudendus, » inquit Salmeron. « ne tu in judicium universale prodeas et tibi cum illusione dicitur. *Ecce homo, qui non posuit Deum adjutorum suum.* »

DISCURSUS XV.

CIRCAILLAVERBA: *Ecce homo*, DIVERSÆ CONSIDERATIONES INSTITUUNTUR.

IDEA SERMONIS. — 1. Ad illud: *Ecce homo*, crudelissimi Judæi magis furere coepérunt, instar famelicis leonis. — 2. Judæi comparantur crudelissimis feris et elephanti. — 3. Judæi sunt crudeliores Saule, sicuti sanguinem Davidis. — 4. Pilatus putabat Christum purum esse hominem. Pilatus illo verbo voluit illudere Judæis. — 5. Christus in passione sua divinitatem suam omnimode occultavit. — 6. Ecce homo, designata fuit elevatio hostiæ in missa. — 7. Christus in hoc actu omnibus ostensus fuit ut exemplar et norma ad imitandum. — 8. In illo: *Ecce homo*, disimus pati et non deliciari.

Et dixit eis: Ecce homo Joan., xix, 5.

1. — S. Laurentius Justinianus hoc spectaculum meditans, simulque verba præsidis: *Ecce homo æqua lance ponderans, in hæc verba exclamat*²: « O grande mysterium, o divinæ miserationis infabile signum, videre Dei Filium, Angelorum gaudium, et celestis Jerusalem inextinguibile lumen, solem scilicet justitiae, totum cruentatum et squalidum coram universa adstare Hebræorum plebe! Quis contemptibilius, quis unquam reum quempiam crudelius tractari conspergit? » Et tamen miserabilis hic Christi aspectus ad sævos populi illius animos mitigandos minime sufficit. Nam ut S. Cyrillus Alexandrinus ait³: « Illi adeo ab omni humanitate fuerunt alieni, ut immanitatem ferarum excederent, ferventiusque clamarent, crudelissimo ipsum genere mortis occidendum. » Salmeron ad hoc propositum apte inquit⁴: « In naturam totam hominis pugnat, hominem erga miserrimum hominem misericordiæ motu non tangi. » De leone philosophi naturales communiter scribunt, quod dum ingentem famem patitur, valde terrificum edat rugitum, qui omnibus aliis animalibus tantum incutit terorem, ut timore perculta et debilitata, resistere nequentia

¹ Ps. LYXXIII, 19. — ² S. LAUR. JUSTIN., de Triumph Christ. agon. — ³ S. CYRILL ALEX., I. XII in Joan. — ⁴ SALM. t. X tr. 30

leoni, se facilius in prædam cedere cogantur, illorum se carnibus pascenti. Deus porro olim per Jeremiam prophetam de Hebreorum populo lamentatus fuit, dicendo¹: *Facta est mihi hæreditas mea quasi leo in sylva, dedit contra me vocem suam*. Hebræi enim innocentem Christi sanguinem adeo sitiel ant, ut omnes quasi una voce concorditer clamando, mortem et crucifixionem Christi a Pilato expostularint, adimpletumque est tunc tritum illud Proverbiorum: *Homo homini lupus*, siquidem Pilato adeo fortiter *Ecce homo* exclamanti, ut a cunctis ibi præsentibus audiri posset, hi omnes protinus responderunt: *Tolle, crucifige*, vere se lupos famelicos demonstrantes, qui in agnum illum innocentem suos exaceruer dentes, quem in ipsorum oculis sanctissimus Christi Præcursor paulo ante digito demonstraverat, dicens²: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*.

2. — Elephantes ad conspectum liquoris uvæ et mori, qui persimilis est sanguini, ferocire incipiunt et exaci in prælum; ac proinde prouti in lib.¹ Machabæorum legitur³: *Elephantis ostenderunt sanguinem uvæ et mori ad acuendos eos in prælum*. Eodem quoque modo Hebræi hasce feras imitantes, ad conspectum eruentati, et dilaniati corporis Christi, ferociores evaserunt et crudeliores. Naturales philosophi de panthera referunt, quod haec suavissimo, quem e corpore suo spirat, odore, omnia alia post se trahat animalia, quæ tamen mox ut vicinius ad illam accedunt, deformem ejus evidenter vultum, illam deserunt, et fuga vitæ sue consulunt. Pari modo Hebræi se a virtutum, miraculorum et sanctitatis Christi mira fragrantia, aliquandiu se ad illum per affectum trahi passi sunt⁴: *Cum turba plurima conveniret et de civitatibus properarent ad eum*. Imo ipsum in deserta sterilia, non obstante qua vexabantur, fame, secuti sunt et in regem eligere voluerunt, eique tanquam regi et Davidis Filio publice acclamarunt. At vero mox ut propinquius ad illum accedentes, eum in vultu suo ex spatis, livoribus percussionum, et sanguine dishonestatum conspicerunt, quid mirum, si affectus amoris in odium, veneratio in contemptum degenerans effecerit, quod ipsum penitus dereliquerint, et contra eum: *Tolle, crucifige*, terrifica voce clamari? Quasi ad aspectum hujus lamentabilis spectaculi et auditæ Pilati voce promulgatum, *Ecce homo*, intra se confusi, dicere voluisserent. Hiccine est ille quem nos Deum esse credidimus, quique modo vix hominis speciem refert⁵? *Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere*.

3. — Harpiæ quidem et crocodili, quamdam cum homine secundum externam speciem habent similitudinem, et tamen tanta inter illa animalia et hominem est antipathia, ut dum hominem vi-

¹ JER., XII, 8. — ² JOAN., I, 20. — ³ I MACH., VI, 34. — ⁴ LUC., VIII, 4. — ⁵ MATT., XXVII, 42.

num vident, protinus illum invadant, devorent et dilacerent, suosque in sanguine hominis vultus lavare soleant; at vero si contingat, quod ad lympidam quamdam aquam lotionis causa accendentia in eaque vultum suum considerantia, illum humano vultui persimilem esse conspiciant, in lamentabiles ejulatus erumpunt. Sed ecce tibi ipsis harpiis et crocodilis longe truculentiores, saevioresque Hebræos, coram quibus præsentatus Dei Filius (in specie quidem humana, sed adeo deformata, ut nisi Pilatus eum hominem esse declarasset, dicendo: *Ecce homo, vix tanquam homo agnoscit potuisse*) tantum abest, ut illos ad commiserationem permoverere potuerit, ut etiam ejus miserabili specie visa inhumaniores, magisque barbari evaserint. Et licet Pilatus eum iteratis vicibus innocentem declaraverit, suasque manus in testimonium innocentiae Christi lavando dixerit¹: *Innocens ego sum a sanguine justi hujus, vos videritis*; ipsi tamen inconditis vocibus clamarunt: *Tolle, tolle, crucifige eum; sanguis ejus super nos et super filios nostros*. Quando Saul sanguinem Davidis vehementer sitiens, eumdem actualiter persequebatur ad inferendam ei mortem, mox ut vidit in manu ejus fimbriam, quam de regis ipsis chlamyde in spelunca Odolla præciderat, cogitans, quod eadem facilitate, qua fimbriam illam a ueste præciderat, caput quoque ei amputare, ereptumque inde regium diadema vertici suo imponere potuisset, emollium est cor ejus et in amarissimas lachrymas resolutum²: « *Animum sanguinis ac cædis, inquit D. Chrysostomus, sitientem, repente ad lamenta et ejulatus com-pulit.* » At vero Judæi licet Salvatorem nostrum per ludibrium lacera quadam purpura induitum, spinis coronatum et sacrosanctam illius humanitatem a qua *virtus exhibat et sanabat omnes*, quæ mortuos ipsorum suscitaverat, quæ unico oculorum obtutu totum poterat tremefacere universum³: *Qui respicit terram et facit eam tremere*, viderent cruentam, dilaniatam et vulneribus innumeris sauciām; nihil tamen inde ad commiserationem permoveri potuerunt, sed magis facti sunt ferociæ.

4. — *Ecce homo*. Præses præter hoc nihil amplius dicere poterat, quia aliud præter illud non intelligebat; erat enim paganus et falsa numina adorabat: *Animalis autem homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei*. Et ideo ut B. Laurentius Justinianus ait: « *Objiciens illis visibilem formam despicabilem, plurimumque deformem, nihil de divinitatis excellentia, nil de innocentia vitæ, nilque de collatis virtutibus recolens, ait: Ecce homo.* » Porro ex quo Pilatus, tanquam præses, universam Judæam diu gubernarat, sine dubio tot heroicorum Christi operum, quibus ingentem sibi famam acquisierat, perfectam notitiam habebat,

¹ MATT., XXVII, 24. — ² LUC., VI, 19. — ³ PS. CIII, 32. — ⁴ B. LAUR. JUST.

videlicet quod dum populus cum regem facere decrevisset, recusato regno, *fugerit in montem*; quod repetita vice in deserto panem multiplicarit, quodque multos mortuos revocaret ad vitam, etc., quod surdis auditum mutis loquelam et cæcis perfectum oculorum lumen restituerit, etc. Cur igitur populum tot a Christo beneficiis cumulatum alloquens, omnium horum operum ne verbo quidem fecit mentionem, sed solum ait: *Ecce homo*; cum tamen opera illa superhumanæ cujusdam et divinæ virtutis essent indicia? B. Laurentius Justinianus ait¹: « *Verum profecto dixit, quod homo erat Christus, retinuit autem, quod Deus erat?* Erat utique verbum apud Deum, per quod facta sunt omnia et sine quo factum est nihil. Erat splendor gloriæ et figura substantiæ Patris, portabatque omnia verbo virtutis sue; nam idem verbum quamvis caro vellet fieri et cum hominibus habitare, manebat tamen cum Deo, Dens individuus in essence, consors in divinitate, in potestate æqualis et sine initio æternus. Quod homo erat, dignatio-nis, non diminutionis causa fuit. » Porro inter alias contra Christum ad judicem allatas excusationes, una haec fuit: *Filium Dei se fecit*. Ac proinde Pilatus dicendo: *Ecce homo*, Judæis illudere voluisse videtur, quasi dicere voluisse; vos dicitis hunc virum se Filium Dei facere voluisse et tamen, ut videtis, vix homo appetet. « *Accusatis eum se fecisse Filium Dei*, inquit S. Bernardus², ecce quod nunc apparet, non Filius Dei, sed miserabilis homo. » Paulus de Palatio similiter Pilatum hoc modo loquentem introducit³: « *Quod si iratis estis, quia hic Filium Dei se fecit*, Deum se faciens, en homo est, homo monstratur, non Deus; vix enim eum hominem esse judicatis, tantum abest ut Deus esse monstretur. Vermis est potius, non homo. Si dicto Filium Dei se fecit, opere minus quam hominem videtis. » Adulatores quidem Alexandro Magno quod filius Jovis Ammonis esset, quodammodo persuaserant; at vero postquam in prælio sagitta quadam fauicatus, sanguinem e vulnere manare conspergit, mox resipuit et se hominem confessus est, aliis similem; unde Pilatus dicens: *Ecce homo*, dicere voluisse videtur. Ex quo corpus hujus viri sanguine cruentum et morti aliis hominibus communis vicinum esse conspicitis quæ ratione adeo stolidi esse potestis, ut eum Filium Dei esse suspicemini?

5. — S. Isaías propheta merito de Christo ait⁴: *Quasi absconditus vultus ejus*; Christus enim in passione sua divinitatem suam adeo profunde occulat, ut etiam ipsimet Apostoli de illa vacillant. Duo illi discipuli, qui in Emmaus peregrinabantur, inter se dicebant⁵: *Nos autem sperabamus, quod redempturus esset Israel*; quanto igitur magis Pilatus, qui ratione adeo stolidi esse potestis, ut eum Filium Dei esse suspicemini?

¹ S. LAUR. JUST., ib. — ² S. BERN., t. I, s. 55. — ³ PAUL. DE PAL., in Matt. — ⁴ ISA., LIII, 3. — ⁵ LUC., XXIV, 21.

tus, qui nullam veri Dei notitiam habebat, circa ejus divinitatem hallucinari poterat? In horto Gethsemani suam abscondit omnipotentiam, timens et contremiscens ob vicinam mortem: *Tristis est anima mea usque ad mortem*; tametsi paulo ante cadaver quoddam quatriphanum resuscitasset ad vitam. Occultavit quoque innocentiam suam, permittendo se tanquam publicum latronem capi et vinculis ligari. Occultavit Majestatem suam coram qua tremunt Potestates, cum se tot modis derideri et subsannari permisit. Occultavit Sapientiam suam, permittendo, ut ab Herode, tanquam stolidus et fatuus, ueste alba indutus, derideretur. Apparuit nudus, qui animalia pellibus, prata floribus, cœlum stellis vestit et ornat. Se sivit funibus constringi, qui catenas animas vincentes dissolvit. Morti se subjecit Deus immortalitatis. Quis igitur illum intuens non deciperetur, solum hominem ipsum esse existimando: *Ecce homo?* Tametsi S. Joannes Baptista ad ripam Jordanis cœlestis Patris vocem audiisset, dicentem: *Hic est filius meus dilectus*, attamen nescio, an si in illa multitudine præsens Christi flagellati et coronati spectaculum conspexisset, ipsum potuisset agnoscere. Verisimile est, quod postquam Pilatus Jesum flagellari jussisset, eumdem adeo ex flagellatione et corona spinea deformatum videns, libenter hac arrepta occasione Christum toti populo spectandum eduxerit, dixeritque: *Ecce homo*, ut vel sic accusatores illius mitescerent. Porro David ut impium Saulem suspicantem, quod corone ipsius strueret insidias, erroris convinceret, dixit ei¹: *Quem persequeris, Rex Israel, quem persequeris? Canem mortuum persequeris et culicem unum.* Ad eumdem hunc modum Pilatus dicens: *Ecce homo*, clarioribus verbis dicere voluisse videtur: *Ecce illum, quem affectati regni accusatis: Ecce illum, quem se Filium Dei facere voluisse dixistis;* videte, an hujus suspicionis vel minimum subit vestigium: *Ecce homo*, aspice in faciem ejus et videte, an facies ejus talis sit, quæ Filium Dei debeat, siquidem facies illa vix hominem refert.

6. — *Ecce homo*. Taulerus occasione horum verborum Pilati: *Ecce homo*, per illa mysterium elevationis hostiæ in sacrificio incruento oblatæ, insinuari dicit, siquidem Redemptorem nostrum hunc in modum loquentem introducit²: « *Vide si quis unquam reus aut flagitosus suis pro sceleribus tales luit poenas, quales ego tuli pro peccatis tuis.* » Ex his verbis S. Ecclesia mater nostra instituit, « *ut sacra hostia elevetur, et cunctis ostendatur sub missæ sacrificio, tanquam si diceret: Ecce homo, excitans nos velut pia mater; ut incarnationis, passionis, mortis, resurrectionis, et universæ de-nique charitatis, et beneficiorum omnium Christi memores simus. Quandoquidem sacram, sive*

¹ I REG., XXIV, 15. — ² TAUL., de Vit. et Pass. Christ.